

Den internasjonale situasjonen

Taler

Jonas Gahr Støre

Dato

19 juli 2007

Sted

Utøya

Omstendigheter

AUFs sommerleir

1 Uten Utøya ville ikke verden vært den samme!

- Jeg var her for to år siden som generalsekretær i Norges Røde Kors. Det er veldig hyggelig å bli invitert tilbake - nå som utenriksminister - selv om jeg regner med at det er annerledes å være "statsråd" her på Utøya.

- Viktigst: På Utøya lærer dere av hverandre, dere diskuterer politikk, lærer å bli uredde.

10 - Uten Utøya ville AUF ikke vært det samme. Og uten AUF ville ikke AP vært det samme. Uten Ap ville ikke Norge vært det samme. Og kanskje - uten Norge ville ikke verden helt vært det samme. - Ser dere poenget - på en måte: Uten Utøya ville ikke verden vært den samme.

15 - Du skal føle at du blir "satt på prøve" på Utøya - av mennesker som har bestemt seg for at de vil noe - noe for eget liv - men også for andres - og at dere holder oss - som partiet har gitt spesielle oppgaver - til ansvar. Det er ansvaret dere har, men også en mulighet dere må ta vare på - en mulighet det politiske engasjementet gir dere.

20

- Og dere kan vise - og snakke om - at politisk engasjement gir resultater. Martin [AUFs leder] dro gjennom en del av sakene som AUF har påvirket direkte.

25 - Og videre - det som er så unikt med Utøya - der jeg aldri var som ung, det kan jeg jo beklage i dag - det er linjene dere trekker fra den lille verden og til den store verden. Programmet her denne uka spenner fra det nære til det mer fjerne - som jo dermed blir så mye mer nært. Mer nært, mer begripelig kanskje, men også

30 vanskelig, fordi verden er krevende å begripe, og sette menneskers liv i perspektiv.

- Likevel er dette noe av det aller viktigste - å se sammenhengene hjemme/ute. Dette vet AUF.

35 - Vi trenger politikken for å endre samfunnet i et demokrati. Og vi trenger hele samfunnet for å endre politikken.

40 - Hilary Clinton skrev en bok hun kalte "It takes a village to raise a child". Det var et begrep hun igjen hadde hentet fra Afrika - fra Tanzania: Det tar et helt lokalsamfunn for å sikre oppveksten til et barn - og hun tegner et bildet av båndene mellom alle mennesker i lokalsamfunnet - og på samme måte trengs vi alle for å lage en bedre verden. Et enkelt budskap om solidaritet - eller det, som etter mitt syn, har vært APs beste slagord - Fellesskap - fordi vi trenger hverandre.

45 - "Det trengs en hel verden for å vaksinere et barn".

50 - For meg handler politikk - innenriks og utenriks - ja, er det egentlig noen forskjell? - om å trekke konklusjonene av at vi trenger hverandre: Hva betyr det for meg - for naboen - for den gamle og unge i ulike faser av livet?

55 - Hva betyr det for Norge, i forhold til landene omkring - hva betyr det for et menneske, med samme verdi som deg og meg - som opplever sult, som opplever krig, som står i fare for å bli henrettet - eller omskåret - eller krenket på annen måte?

- Vilje, evne og mot til å bry oss om andre enn oss selv - fordi det er moralsk riktig - men også fordi det er bra for oss. I en opplyst egeninteresse.

60 - Aldri har denne evnen vært mer påkrevd enn nå. I vårt eget land, fortsatt - fordi det er ulikheter, forskjeller og urettferdighet - men ikke minst i en verden av ulikheter, forskjeller og urettferdighet.

65 - Og da vil jeg si - som småbarnsfar, som AP-medlem, som utenriksminister - eller i omvendt rekkefølge - dette er viktig, ikke minst fordi det i vårt eget land er stadige stemmer som vil ha mindre politikk for solidaritet, mindre satsing på

vårt kanskje viktigste gode - et solid, moderne og leveringsdyktig fellesskap - men mer politikk for meg, for mine interesser, eller som Stein Erik Hagen sier det - i følge VG-oppslag - at han går fra H til FrP fordi det vil tjene familiens interesser mest. Og han vet hva han snakker om - han ser hvor interessene kan få best avkastning.

- Eller som vi i økende grad hører fra ulike hold, også de med angivelig innsikt; det er liten vits i dette med utviklingsarbeid og bistand, det fører ikke frem. Eller, som FrP tar til orde for i sine budsjetter, la oss kutte bistanden og halvere alt vi gjør for fred og forsoning - og satse på skattelette isteden.

- Dette er en av "nervene" i det politiske ordsiftet nå - en linje som klinger godt med hovedsaken i valgkampen i 2005: Skal vi satse på dette moderne fellesskapet, eller skal vi "flise opp" fellesskapet, ta mindre felles ansvar og gi mer til dem som har mest fra før?

- Og det som skal til for å holde perspektivet om solidaritet - det er engasjement. Og er det ikke det Utøya handler om?

- Jeg fikk et brev i forrige uke, fra en av dere som er her i dag, et brev fullt av det engasjementet Norge og verden trenger, et brev som viste at en 15-åring kan se klarere enn en på 40 eller 50 år: Johanne - om du er her i dag - ja, jeg tror det - la meg sitere noe av det du skrev: "Jeg vil bruke mitt engasjement politisk. La oss se på verden som et hus. Det er voldsom lekkasje. Masse vann strømmer inn fra taket. Noen vil tørke opp vannmassene på gulvet for å motvirke råtne planker og våte gulv. For ellers vil huset bli ødelagt. Men jeg vil bidra med å tette igjen lekkasjen! For man kan ikke bare pleie det som har skjedd, man må forhindre problemene også. Skjønner?"

- Ja, jeg tror jeg skjønner. Men jeg skjønner også at dere må stå på, for at vi skal skjønne, trenge dypere inn i hva som skal til for å både tette lekkasjen - og når vi møter klimaendringene, kan vi legge til - gjøre vårt til å forhindre alt regnet som fører til problemet.

- Jeg skal snakke om noen internasjonale utfordringer. Men før jeg gjør det - la meg begynne med noen grunnholdninger, som hører til her hjemme - siden det er lokalvalgkamp om noen uker - men som har mye med vår profil og ambisjon der ute å gjøre: For ikke noe står klarere for meg enn dette, etter snart to år som

utenriksminister:

110 - Vårt engasjement, våre holdninger for en bedre verden, må begynne hjemme, aller nærmest der vi bor.

115 - Derfor: De ambisjonene vi har for verden; rettferdighet, fordeling, menneskerettigheter, frigjøring, velferd, lik rett til kunnskap og helse til alle: Dette er noe vi ser på som kjerneverdier her hjemme - men vi må aldri glemme at de er utsatt.

- Derfor er vårt politiske engasjement for sosialdemokratiske verdier her hjemme en del av vårt internasjonale engasjement.

120 - Eller: Kan vi møte velgeres engasjement for miljøet, og si at klimapolitikk ikke hører med i en lokalvalgkamp?

125 - Vår samfunnsmodell - uten å bli overmodige - den står seg meget godt i internasjonal sammenlikning. Budskapet her har gått fra 1990-tallet om at modellen ville dø - og fram til nå - til at den er ettertraktet: Sterke fagforeninger, en stat med evne til å sikre omstillinger som alle kan leve med, utdanning som gjør at alle kan mestre.

130 - Hva kvaliteten er: Sosialdemokratiske hverdagsvisjoner omsatt i politikk. Noen eksempler:

* Under Gro Harlem Brundtland - fra 15 til 52 ukers svangerskapspermisjon.

135 * Et skattesystem som omfordeler - samtidig som næringslivet er konkurransedyktig.

* Innføring av CO2-avgift på sokkelen - det vakte internasjonal oppsikt - men fikk ned CO2-utslippene til 1/3 av verdens gjennomsnitt.

140 * Utvikling av en olje- og gassektor som sikret at fellesskapet som eier ressursene, også skal eie inntektene.

- Og på 1990-tallet: Innføringen av "Reform 94" som ga en lovfestet rett til 3-årig videregående opplæring til alle. Før reformen fikk 10 % av dem som gikk

siste klasse på ungdomsskolen beskjed om at de ikke fikk gå på videregående skole. Tenk dere det: 1 av 10 som egentlig fikk beskjed om: Du - du er ikke flink nok, og vi har ikke tenkt til å satse på deg mer. Nå er det ingen som får den beskjeden. Og ikke glem: Høyresiden stemte i mot at alle skulle få denne retten.
150 På samme måte som de har stemt i mot ethvert forslag som skal sikre alle adgang til opplæring, opp gjennom historien.

- Om faglige rettigheter: Vi reverserte endringene i arbeidsmiljøloven som den forrige regjeringen foreslo. Vi ønsker en sterk fagbevegelse: Samarbeid mellom
155 stat, arbeidsgiver og arbeidstaker. Sentrale lønnsoppgjør.

- Ikke glem her hva FrP skriver i sitt program: Et fritt arbeidsmarked fungerer ikke godt nok så lenge monopollignende organisasjoner inngår avtaler sentralt for arbeidstakere og arbeidsgivere.

160 - De unge FrP'erne - som jo er deres hovedmotstandere i ukene fremover - skriver i sitt program: Når det gjelder rett til lønn under sykdom, er dette et gode arbeidstaker må sørge for selv.

165 - Poenget er; ikke noe av dette er gitt - alt dette er utsatt - i smått og stort - av politiske partier med andre visjoner enn de vi har. Stein Erik Hagen sier det veldig ærlig og klart - det skal han ha; min familie har mest tjent med å støtte FrP. Der har nok Hagen helt rett, fordi det skinner tydelig igjennom at det viktigste for familien hans er økonomiregnskapet. Og da vil han nok få enda
170 større overskudd med FrP - fordi deres politikk vil gjøre de rikere enda rikere.

- Men vi vet hva baksiden av medaljen er, hva det gjør med sikkerhetsnettet, med ordninger for felles ansvar - et liberalistisk parti ønsker ikke dette, igjen er det en ærlig sak. Men dette er mer enn en enkelthistorie; mange er blitt mye rikere i
175 Norge, og mange av dem vil tenke som Hagen og mange av dem vil engasjere seg politisk - og bra det - for å få gjennomslag. Vi må være våkne når det blir toneangivende for dem som vil påvirke politikken å spørre hva slags samfunnsløsning som gir mest igjen for meg - fremfor hva slags løsning som gir det beste samfunnet for oss.

180 - Derfor må vi hvileløst jobbe for den moderne visjonen av fellesskapet. For visjonen om fellesskap, og den sosialdemokratiske modellen, er nettopp det: Moderne.

- Det er en visjon som gir hver enkelt muligheter til utvikling, til å ta sine evner i bruk, fordi det er et fellesskap der som stiller opp og tar ansvar.

190 - Fordi det holdes i hevd at ingen får det dårligere ved at alle får det bedre. Fordi det holdes i hevd at en del av vår visjon for vårt eget samfunn er visjonen om en bedre verden, om solidaritet, vilje og evne til å dele, til å hjelpe andre.

- Det er derfor grunnleggende umoderne å ikke satse på utdanning og helse til alle.

- Dette er grunnfjellet i det arbeidet vi vil gjøre for en bedre verden. Dette er den politiske inspirasjonen for utenrikspolitikken.

200 - Derfor driver vi, på sett og vis, utenrikspolitikk når vi jobber for bedre lokalsamfunn, for nye reformer hjemme, for bedre tilbud om skole, utdanning, opplæring til unge, bedre politikk for integrasjon og inkludering, bedre grep for omfordeling og utjevning, fortsatt ambisjoner om frigjøring av mennesker som ikke opplever rett til frihet. Også her hjemme.

205 - Tre poenger i tiden - som inngang til det internasjonale:

I) Å være radikal betyr å jobbe hvileløst for forandring som kan gi mer rettferdighet. Men det betyr også å være i stand til å slå ring om det fellesskapet som møysommelig er skapt.

II) Om frigjøring og likestilling: To utspill i media de siste dagene: FrP-politikeren som mente det var viktig å få slutt på alt fokus om kvinnefrigjøring, og at kvinnene hadde en naturlig rolle å spille i hjemmet - og på den andre siden utspillet fra kvinner gift med rike menn om betydningen av det å være hjemme.

- Selvsagt må folk få velge som de vil - ingen kan utfordre det. Men det er viktige "feller" i dette budskapet: De som setter denne dagsorden er på den ene siden en mann, som har klare syn på hva som er best for kona og familien - og kvinner fra rike familier, som tilsynelatende har råd til at bare én jobber.

- Dette er mer enn enkeltutspill, det er en "knipetang" som treffer midt i et område av avgjørende betydning for kvinner, menn, barn og samfunn. Dette er

225 også et tegn i tiden, som vi skal møte. De gjør dette til et spørsmål om
tilsynelatende individuelle valg. Og igjen - alle får ta ansvar for egne valg - men
vår visjon må være å ha en politikk som gir menn og kvinner reelle muligheter til
å velge; utdanning, arbeid, omsorg, fleksibilitet:

230 * Mødre skal ikke være tvunget til å velge mellom arbeid og barn.

* Fedre skal ha muligheten til å ta ansvar på hjemmebane.

235 * Og fellesskapet - politikken - må jobbe for å legge forholdene til rette for at vi
kan ha disse mulighetene.

- Det er det likestillingsdebatten handler om: Vi skal gi folk mulighetene til å tre
ut av de klassiske kjønnsrollene. Det gir frihet - også for hver enkelt.

240 III) Og til sist: Tendensene i samfunnsdebatten om at det ikke nytter å drive
politikk for en bedre verden. Men ta for eksempel Iran: Fordi en person ble
henrettet, så skal vi ikke være til stede, ikke reise dit, ikke snakke med:
Engasjement.

245 - Tendensene til å si at Norge er for lite opptatt av at "det er makten som rår i
politikken", også i verden - og at lite nytter. - Ja, FrP vil avvikle all stat-til-stat-
bistand og halvere det vi gjør innen fred- og forsoningsarbeid.

250 - Men hvor ender vi til slutt med et slikt syn? Tenk deg: Den norske
ambassadøren til FN ville, etter at FrP har vunnet valg og dannet regjering,
kunne komme til å måtte si: "Jeg kommer fra Norge, verdens rikeste land, og jeg
er kommet for å si at vi halverer bistanden, vi trenger pengene selv. Lykke til
videre!"

255 - Husk dette: Det vi oppfatter som ganske trygt - det kan være utsatt: Høyre, i
2001, ville ha 25 % kutt i bistanden. At bistanden økte under Bondevik II -
regjeringen, var således et brudd på Høyres program.

260 - Bistanden representerer det felles løftet til kristendemokratiet og
sosialdemokratiet.

- Dette må jo også følge av vårt gode utgangspunkt i verden: At vi bruker av vårt

overskudd - politisk og økonomisk - til å arbeide for en bedre verden.

265 I) Å arbeide for en verden med regler, et rettssystem der den sterkeste ikke bare kan ta seg til rette. Fra handelsregler til for eksempel kampen mot svartfiske.

II) Å være "våre venners venn".

270 III) Utvikling, fred og forsoning: Å gjøre en forskjell - der vi kan.

- Så kan vi spørre - som en naturlig inngang her til det internasjonale: Nytter det?

275 - Jeg reiser mye rundt på skoler og universiteter. Et av mine viktigste budskap er at det nytter! Det er mulig å gjøre en forskjell - selv for mennesker som bor utenfor våre grenser - "langt borte". Og da bruker jeg alltid AUF som eksempel:

280 - Ta arbeidet med vaksiner, GAVI, Anniken Huitfeldt: 150 kr for en vaksine, 150 millioner ekstra er vaksinert, liv reddet. Det er en sammenheng mellom utvikling og "low tech".

285 - Det nytter. Vårt prosjekt i dag må være å holde fast ved og vise evne til å fornye det internasjonale perspektivet: Kampen for internasjonal solidaritet. Å bruke av vårt politiske og økonomiske overskudd til å bidra til en bedre verden. Noen eksempler på arbeidsområder og kategorier:

* Mozambique - 1999 - april - malaria.

290 * Afghanistan, den brannskadde Narooz, og jeg tenkte da: Jeg kan da ikke gjøre noe med det. Men nå: Narooz har det bra, men hun går ikke på skole, det er en "forbannelse" over ansiktet hennes.

295 * Arbeidet for forebygging av humanitære katastrofer - å trekke den dagsorden videre - ja, sette en ny internasjonal dagsorden.

* Klaseammunisjon: Norge hadde/har her muligheten til å gå i front.

300 * Nordområdene. Vi ser at verden er i endring - vi trenger "nye mentale kart" - gripe mulighetene, øke kunnskap, styrke nettverk. Hoveddimensjoner her:

Energi, miljø/klima og Russland.

* Klimaendringene - hvor kan Norge gjøre en forskjell?

305

* Eller de store internasjonale konfliktene - fra Darfur til Midtøsten.

- Det store bildet er ofte sammensatt og motstridende: Når man leser avisene kan man få en følelse av maktesløshet: Krig, konflikt, fattigdom, klimaendringer.

310

- Det er store utfordringer, men likevel er det viktig å ta med seg at verden går fremover på viktige områder:

315

- Det er færre kriger enn før mellom land, men mer strid internt i land.

* Færre dør i dag i væpnede konflikter.

* Flere sulter i dag enn for 10 år siden. Likevel: Vi løfter stadig flere mennesker ut av fattigdom. Flere barn får mulighet til å gå på skole, flere får helsetilbud.

320

- Men igjen, samtidig - fordi dette skjer i en stor og uregulert verden blir forskjellene enda større, noen løftes ut av fattigdom, andre synker dypere inn i den.

325

- Millioner av mennesker har hiv og dør av AIDS. Barn blir foreldreløse eller mister læreren sin. Likevel: AIDS-medisinene er blitt mye billigere i løpet av få år. Det gir flere mennesker mulighet til å kunne leve lenger med hiv-viruset. Og vår støtte til videre utvikling av utdanning og helsetilbud er med på å motvirke at flere smittes og rammes.

330

- Og så, det store bildet: Kapitalmakten flytter seg, fra USA og Europa til Russland og Asia. Hva betyr det for politisk makt, og hva betyr det for dere?

335

- Ikke tenk smått! Hvilke fremmedspråk er det smart å lære seg i fremtiden? Kanskje russisk, kinesisk eller japansk? Slik blir dere "verdensborgere". Ta et eksempel: Staten Minnesota (med mange norske ætlinger), midt i USA, har vedtatt som et mål at alle "high schools" skal tilby mandarin som fremmedspråk.

- Så har vi snart ett tiår bak oss med debatten om "enten er dere for oss eller mot oss", ja en verden som stadig sterkere males i svart eller hvitt. - Men slik er ikke verden.

345

- Jeg har tro på engasjement - dialog - lage prosesser der man velger politikk fremfor ekstremisme og terror.

Klima: En del av utenriks- og utviklingspolitikken.

350

- Vi skal gjøre vårt hjemme - ingen tvil om det - og dere må stå på - men vi er den første norske regjering som har knesatt så forpliktende mål. Følges opp årlig. Ikke mulig å si nøyaktig hva - men sette mål og drive på, framover - år for år.

355

- Men vi må også lykkes ute. Endre forbruksmønster. Men også komme opp med ny teknologi som gjør at folk kan få et bedre liv uten å ta knekken på miljøet.

- Midtøsten: De enkelte konfliktene - men som henger så nært sammen.

360

- Under forrige Utøya-leir: Krigen i Libanon. Bare ett år siden, men på mange måter føles det lenger siden, mye skjedd siden da. Sann er det i Midtøsten. Når man tror og håper at det går fremover, skjer det noe som endrer bildet.

365

- Situasjonen er endret, men det som fortsatt er den viktigste årsaken til at man ikke har en palestinsk stat, er Israels okkupasjon. Stikkord: Muren, stengingsregimet, tollinntekter.

370

- Ingen tvil om: Vi anerkjenner Israels rett til å leve som stat, fri for terror, innenfor anerkjente grenser. Ingen i Israel skal måtte frykte for å bli blåst i lufta på en kafé eller en buss.

- Aps historie viser langt og nært engasjement i Midtøsten.

375

- Men at vi støtter Israel her betyr ikke at vi godtar en okkupasjon som bryter med folkeretten. Okkupasjonen må opphøre, muren må rives, ulovlige bosettinger må flyttes.

380 - Palestinerne har også ansvar for situasjonen akkurat nå: Hamas/Fatah. Det må vi klart i fra om.

- AUF har kontakt med både Fatah youth og Labour Youth. Det er viktig.

385 - Akkurat nå er dere spesielt opptatt av de palestinske politiske fangene - og dere har en egen kampanje på Utøya for å få løslatt palestinske fanger - alle de politiske fanger som AUF-leder Martin snakket om i går. Det er et viktig engasjement. Spesielt er dere opptatt av Hussam Shaheen - internasjonal sekretær i Fatah Youth - og som har vært her på Utøya flere ganger. Og jeg kan si
390 klart fra til dere: Vi følger hans situasjon spesielt.

- Den norske linjen i Midtøsten-politikken og noen utviklingstrekk: Stikkord: Hamas i januar 2006. Charteret. Støtte til samlingen, Abbas visjon. Vi gjorde dette for å støtte moderate på begge sider. 17. mars 2007: Støttet
395 samlingsregjeringen: Abbas som demokrat. Så - Gaza: Vi kan ikke kjempe andre menneskers krig. Støtter PA - hindre total kollaps. Vi tar initiativ til et givermøte (AHLC). Vi har tett kontakt med partene.

- Det finnes ingen militær løsning i Afghanistan. De første til å se dette er de
400 militære selv.

- Afghanistan må "afghaniseres". Norge kan bidra med utviklingsstøtte. Det er et av våre viktigste bistandsland. Våre utviklingsprosjekter gir resultater.

405 - Men heller ikke her kan vi kjempe andre menneskers krig.

- Det å dele verden i "de gode" og "de onde" har spilt fallitt: Vi må engasjere og ansvarliggjøre regimer som står for helt andre verdier enn de vi har.

410 - Det er ikke "naivt" å tro på at de endrer seg. Det er en massiv avsporing å tro at dialog er svakhet. Tvert i mot er dialog bygget på verdier og på prinsipper: Skaff flere virkemidler til å påvirke selv de vanskeligste. Når er det klokt å si at vi ikke vil snakke? Det sier jo mer om oss enn om de andre!

415 - Det er gjennom kritisk dialog og kontakt vi kan gjøre endringer. Ta eksempelet Nord-Korea: Isolasjonspolitikken hjalp ikke og nå tas det skritt i riktig retning.

420 - Men her hjemme: FrP tar til orde for en politikk som handler om "oss og dem".
Eller Siv Jensen som sier at FN er en trussel mot verdensfreden.

- Engasjement er en del av det som må være utenrikspolitikken for en ny tid:
Menneskerettigheter. Ytringsfrihet. Frie medier.

425 - Utenrikspolitikk i en ny tid. Skiftende regjeringer har brukt honnørordet
"norsk utenrikspolitikk ligger fast". Noe ligger fast. Men det er områder som
forandres - muligheter som åpner seg - utfordringer som krever nye virkemidler.

430 - Hvor skal Norge plassere seg? Hvilke muligheter har vi? Hva skal vi
konsentrere oss om? Mange slike spørsmål vi stiller i UD nå,
utredningsprosjektet: Skal ende opp i en stortingsmelding neste høst.

- Og jeg inviterer dere til å være med i den debatten.

435 - Noe av det klareste jeg sitter igjen med etter to år som utenriksminister, er at
det ikke lenger går et skille mellom utenrikspolitikk og innenrikspolitikk.
Utenrikspolitikk er innenrikspolitikk og lokalpolitikk. Eksempler:

* Menneskehandel.

440

* Tjuvfiske.

* Klimaspørsmålet.

445 * "Når det er flom i Somalia når bølgene helt til Holmlia".

450 - Derfor skal vi også snakke om utenrikspolitikk i en lokalvalgkamp. For "alt
henger sammen med alt". Derfor er FrP vår hovedmotstander. Derfor skal vi
utfordre FrP på forslagene om alle kuttene til de aller fattigste, kuttene til FN,
kuttene til det vi bruker på å bidra til fred. Slike kutt ville gjøre Norge mer
utrygt.

455 - Jeg vet at mange av dere som er her på Utøya stiller til valg nå i høst: Gjør den
internasjonale solidariteten til en valgkampsak. Jeg er sikker på at velgerne er
enig med oss. Og bruk plassen dere får - i kommunestyre eller fylkesting - til å
øke det internasjonale engasjementet. Utenrikspolitikk drives ikke bare i

Utenriksdepartementet i Oslo. Dere kan gjøre det også.

460 - For: Det nytter. Politikk er mulighetenes arena. AUF viser det gang på gang.
Når jeg ser på dere, ser jeg engasjement, vilje og styrke. Det er det vi trenger i
kampen for en mer rettferdig verden.

Kilde

465 <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud>

Emner

Forsvarspolitik, Fred, Partipolitikk

URI

470 <https://www.virksommeord.no/tale/den-internasjonale-situasjonen>

475

480

485

490

495